

Yılmaz, S., (2023). Kitap Tanıtımı – Bir Osmanlı Anlatısı: Mesnevi (Roman ve Mesnevi Türlerine Mukayeseli Bir Bakış) Yaz.: Günaydın, A., *Folklor Akademik Dergisi*. Cilt:6, Sayı:3, 1496 – 1501.

Makale Bilgisi / Article Info

Geliş / Received: 23.06.2023

Kabul / Accepted: 18.10.2023

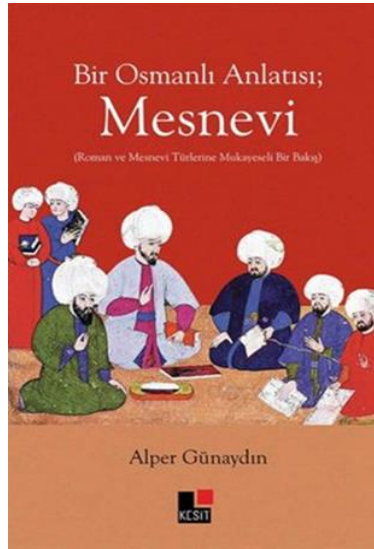
Kitap İnceleme / Book Review

**BİR OSMANLI ANLATISI: MESNEVİ (ROMAN VE MESNEVİ
TÜRLERİNE MUKAYESELİ BİR BAKIŞ)**

Sueda YILMAZ*

Günaydın, Alper. (2022). *Bir Osmanlı Anlatısı; Mesnevi (Roman ve Mesnevi Türlerine Mukayeseli Bir Bakış)*. İstanbul: 1. Baskı Kesit Yayınları, 152 sayfa.

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Anabilim Dalı. Adana/Türkiye. suedayilmaz66@gmail.com ORCID: 0009-0000-0886-9948.

İnsanlığın tarihi ile başlayan ve insan yaratıcılığının bir yüzü olan anlatı; masal, efsane, destan, mesnevi, hikâye ve roman gibi toplumun ortak değerlerini oluşturan birçok türle günümüze kadar gelmiştir. Bu türlerin ortak özelliklerine bakıldığında, hepsinde bir “vaka” anlatımı olduğu görülür. Vaka, kurmaca eserlerin temelidir ve insanlığın varoluşuyla birlikte her dönem kendine bir tür bulmuştur. Bu türlerden biri geçmişte toplumun roman ihtiyacını karşılayan mesnevilerdir.

Mesnevi türü ile ilgili geçmişten günümüze çok sayıda eser yazılmıştır. Mesneviyi konu alan temel çalışmalar şunlardır: Genel olarak mesnevinin tanımı, oluşumu, gelişimi ve tasnifinde ilk çalışma İsmail Ünver’in “*Mesnevi*” adlı makalesidir. Ahmet Kartal ise Türkçe yazılan mesnevilerle ilgili ve bu türün tertip özelliğini anlattığı “*Türkçe Mesnevîlerin Tertip Özellikleri*” adlı bir makale yayımlamıştır. Ayrıca Ahmet Kartal’ın “*Doğu’nun Uzun Hikâyesi: Türk Edebiyatında Mesnevi*”1 adlı kitabı mesneviyi geniş kapsamlı olarak anlatmıştır. Numan Külekçi’nin Türk edebiyatında kaleme alınan ilk mesnevi olan *Kutadgu Bilig*’den başlayarak yazdığı “*XI.-XX. Yüzyıllar El Yazması Metinler ve Özetleriyle Mesnevi Edebiyatı Antolojisi*” adlı bir mesnevi antolojisi vardır. Belli bir dönemi kapsayan mesneviler hakkında “*Türk Edebiyatı’nda Mesnevi*” adlı çalışmayı Amil Çelebioğlu yapmıştır. Mesnevilerin tahkiyevî özelliklerine ilk defa Şerif Aktaş “*Roman Olarak Hüsn ü Aşk*” adlı makalesinde dikkat çekmiştir. Mesnevi ile ilgili yapılan çalışmalara birçok eser daha eklenebilir.2

Alper Günaydın’ın inceleyeceğimiz *Bir Osmanlı Anlatısı; Mesnevi Roman ve Mesnevi Türlerine Mukayeseli Bir Bakış* adlı kitabında tarihi süreç içerisinde toplumsal hayatın tanınması ve şekillenmesi açısından mesnevinin, romanın gelişmiş metotları ile incelenip romanla karşılaştırılması kaleme alınmıştır.

Eserin ilk baskısı Kesit Yayınevi tarafından Ekim 2022’de 152 sayfa olarak yayımlanmıştır. Kitapta *Editörün Takdimi* (s.7), *Sonuç Yerine Önsöz* (s.11) bölümlerinden sonra kitabın *Roman’dan Mesnevi’ye Kurmacanın Serüveni* (15-67) ve *Mesnevilerde Kullanılan Bazı Anlatım Teknikleri* (75-144) bölümleri ile son bulur. Yararlanılan kaynaklar eserin içinde dipnotlarla gösterildiği için ayrıca “Kaynaklar” bölümü bulunmamaktadır. Dipnotlara ek olarak “Kaynaklar” bölümünün yer alması okuyucunun yararlanmasını kolaylaştıracaktır.

Çalışmanın “*Roman’dan Mesnevi’ye Kurmacanın Serüveni*” adlı birinci bölümü yedi alt başlıktan oluşmakta olup anlatı türünün gelişimi ile ilgili süreci ele almaktadır. Dokuz bölümden oluşan “*Mesnevilerde Kullanılan Bazı Anlatım Teknikleri*” adlı ikinci bölümde ise mesnevi ve romanlarda ortak olarak kullanılan anlatım teknikleri birbirleriyle karşılaştırılarak verilmiştir. Bu bölümde konu anlatılırken okuyucuların daha iyi anlayabilmesi için mesnevilerden doğrudan alıntılar yapılmış ve örnekler verilerek romanlarda da kullanılan bazı anlatım tekniklerinin nasıl uygulandığı gösterilmiştir.

Kitabın başlığının iki kısımdan oluşması, çalışmanın iki farklı bakış açısıyla yazıldığını göstermektedir. Yazar, bu başlıkların “*Bir Osmanlı Anlatısı; Mesnevi*” adlı birinci kısmında Osmanlı mesnevi edebiyatı konusuna vurgu yaptığını; “*Roman ve Mesnevi Türlerine Mukayeseli Bir Bakış*” adlı ikinci kısmında ise mesneviyi roman ile mukayese ederek ele aldığını ifade etmektedir.

Kitabın bölümleri ve alt başlıkları aşağıda verilmiştir:

Kitabın, birinci bölümü sırasıyla; “*Bir Anlatı Olarak Mesnevi*”, “*Mesnevi ‘Dinleyici’ sinden Roman ‘Okuyucu’ suna*”, “*Birbirine Çok Benzeyen İki Uzak Edebi Tür; Mesnevi ve Roman*”, “*Mesnevilerde Fikir, İdeoloji ve Felsefe*”, “*Mesnevi ve Hayat; Mesnevinin Sosyal, Kültürel ve Ekonomik Yönü*”, “*‘Old Story With A New Twist’ Yahut ‘Eski Bostanı Taze Kılmak’*” ve “*Mesneviler, Romanlar ve Sultanlar*” başlıklarından oluşmaktadır.

Birincisinde yazar, bir anlatı olarak mesneviyi çeşitli yönlerden incelemiştir. İlki, mesnevinin “uzun anlatı” oluşu ile ilgilidir. Yazar divan edebiyatında mesnevinin uzunluğu hakkında belirli bir kural olmadığını ifade ettikten sonra Şeyhî’nin *Harnâmesi*’nin 126 beyit ve Âşık Paşa’nın *Garîbnâmesi*’nin 12.000 beyit olduğunu söyleyerek ve divan şairlerinin mesnevinin uzun olması gerektiği algısına sahip olduğunu söylemiş ve örneklendirmiştir.

Sevdâsı dırâz ü bahrı kûtâh

Mazmûmî figân ü nâle vü âh (Fuzûlî, Leylâ ve Mecnûn)

Aktarma: “Mesnevi’nin yazısı (metni) uzun, vezni kısadır. Muhtevası ise feryat, figan ve ahtır.”(Günaydın, 2021:19)

Mesnevi “Dinleyici”sinden Roman “Okuyucu”suna adlı alt bölümde, destan dönemindeki dolaylı anlatmanın yerini mesnevilerde yüksek sesle okumanın aldığını ve romanlarda ise bu durumun bireysel okuyucuya geçtiğini vurgulanmıştır. Ayrıca yazar, mesnevi edebiyatının yazılı ve sözlü kültürü birleştirdiğini bu yüzden de dinleyiciye hitap ettiğini söylemiştir. Bu durumu Mevlana’nın *Mesnevi*’sinin ilk kelimesi olan bişnev, “dinle” ile örneklendirmiştir.

Üçüncü alt bölümde yazar, mesnevinin romana benzerliğinin Tanzimat’la birlikte başladığını söylemiştir. Ayrıca roman ve mesnevinin benzer ve farklı yanlarını mesnevi ile ilgili çalışmalar yapan araştırmacıların fikirlerine değinerek ve mesnevi nazım şekliyle yazılmış örnek eserlere yer vererek karşılaştırmıştır.

Mesnevilerde Fikir, İdeoloji ve Felsefe adlı alt bölümde, mesnevi ve romanın toplumsal hayatla birlikte gelişen fikir ve ideoloji gibi unsurları taşıyıcı görevde olduğuna vurgu yapılmıştır. Yazar, mesnevilerin hikâye anlatma amacı dışında yol göstericilik, öğüt verme, toplumun hayatta kalma mücadelesini yansıtmaya aracı olarak da kullanıldığını ve aynı zamanda ilk roman tercümelelerinde de öğüt, ahlak ve yol gösterme gibi benzer bir durum olduğunu ifade etmiştir. Mesnevilerde mitolojik yaratıkların ve olağanüstü olayların bulunduğu birçok motif yer almaktadır. Bu motiflere roman türünde de rastlanır. Yazar, mesnevi ile romanın arasında ortak olan fantastik motiflere şu örneği vermiştir:

“Abdî Mûsa’nın *Camasbnâme*’si (1430) İsrailiyat, masal ve İslam tarihi gibi unsurların bir araya getiren tarihî-fantastik bir mesnevidir. Hikâyenin başkarakteri Câmâsb mağarada akrebin çıktığı deliği, bıçağı ile genişleterek bulduğu dehlizden büyülü yeraltı dünyasına girer. Benzer bir giriş motifi, Charles Lutwidge Dodgson’un *Alice’s Adventures in Wonderland* (1865) adlı romanında da vardır.” (Günaydın, 2022: 50-51)

Mesnevi ve hayat; Mesnevinin Sosyal, Kültürel ve Ekonomik Yönü adlı alt bölüm kültür ürünü oluşu ve döneminin sosyolojik yapısını yansıtmaya bakımından ele alınmıştır. Bir mesnevinin okuyucuya veya dinleyiciye ulaşması için müzehhip, mücellit ve sahaf gibi farklı meslek erbabının elinden geçmesi gerekir. Bu aşamalar mesnevinin sadece edebi yönü olmadığını aynı zamanda ticari olarak da değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koyar.

Altıncı alt bölümde eski bir hikâyeyi farklı bir bakış açısıyla yeniden anlatmak anlamına gelen “old story with a new twist” ifadesinden de anlaşılacağı gibi burada eskiyi yeniden söyleme geleneği mesnevilerden ve Batı’dan verilen örnekler çerçevesinde ele alınmıştır. Yazar, Divan edebiyatında bu geleneği Fuzûlî’nin şu beyitleri ile örneklendirmiştir:

Leylî Mecnûn Acem’de çohdur

Etrâkte ol fesâne yohdur

Takrîre getir bu dastânı

Kıl taze bu eski bostânı (Fuzûlî, Leylâ ve Mecnûn)

Aktarma: Leylâ ve Mecnûn hikâyesi Acem’de çoktur [ama] Türklerde o efsane anlatılamaz. Bu destanı yaz! Bu eski bostanı tazele.” (Günaydın, 2021:60)

Mesneviler, Romanlar ve Sultanlar adlı alt bölümde, sözlü kültürün yaşandığı dönemlerde hakan ve ozan arasındaki ilişkinin, İslam’la şekillenen klasik dönemde sultan ve şair ilişkisine dönüşümü mesnevi türü çerçevesinde anlatılmıştır. Mesnevilerin çoğu, *Şehnâme*’nin Gazneli Mahmud’a sunulması gibi bir devlet büyüğüne takdim edilmiştir. Bu durum mesnevi şairinin desteklenmesini ve sanatını icra etmesini sağlamış ve mesnevinin sunulduğu devlet büyüğünün de adını ebedi kılmıştır. Zamanla sultanların mesneviyi

destekleme geleneği; romanları desteklemeye dönüşmüştür. Buna örnek olarak da II. Abdülhamid'in kurdurduğu tercüme heyetinde romanları Fransızcadan Türkçeye tercüme ettirmesi verilmiştir.

Kitabın ikinci bölümü ise; “*Ara Şiir*”, “*Mektup*”, “*Diyalog*”, “*Monolog*”, “*Münazara*”, “*Ara Nesir*”, “*Metalepsis*”, “*Bölümlendirme*” ve “*Leitmotiv*” alt bölümlerinden meydana gelmiştir.

Ara Şiir bölümünde, mesnevilerde hikâyelerin arasına çeşitli manzumeler yerleştirme geleneğinin ilk romanlarda da kullanıldığını anlatmıştır. Yazar, bu bölüme örnek olarak Türk edebiyatındaki ilk mesnevi olarak kabul edilen *Kutadgu Bilig*'in sonunda asıl metinden vezin, kafiye, konu bakımından farklı bazı manzum parçaların olduğunu ve Namık Kemal'in *İntibah* (1876) romanında, divan şairlerine ait bazı beyitlerin epigraf olarak kullanılmasını vermiştir.

Mektup bölümünde roman ve mesnevilerde mektubun kullanım örnekler etrafında ele alınmıştır. Ele alınan örnekler bakıldığında mektup çağının özelliklerini yansıtmıştır ve farklı anlatı türlerinin içinde yer almıştır.

Diyalog yani anlatımda tekdüzeliği kırmak anlamına gelen bölüm divan edebiyatı ve halk edebiyatın da kullanılan sordum-eyitti ve dedim-dedi şeklindeki ifadelerin kullanıldığı şiir ve diyalogları içermektedir. Yazar, Fuzûlî'nin *Leylâ ve Mecnûn* aslı mesnevisinden şu örneği vermiştir:

Her yan nigerân gezerdi ol mâh
Bir şahs-ı hazîne görindi nâ-gâh

Sormağa alâme-i menâzil
Ol şahs-ı hazîne mâil

Lutf ile tekellüm etti âgâz
Kimsen deyüben yetürdi âvâz
Baş kaldırıp ol esîr-i mahzûn
Dönderdi cevab ana ki Mecnûn

Leylî dedi ey özine mağrur
Hâşâ deye ejdehâ sözün mûr (...)

Aktarma: O ay yüzlü -Leyla- her yana bakarak gezerken, birden hüznü bir kişi göründü! Yol sormak için o hüznü kişiye yöneldi! Nazikçe seslenerek “Kimsin” dedi! Hüzne esir olmuş o kişi başını kaldırıp “Mecnun” diye cevap verdi Leyla “Ey kendi kendine gururlanan, olacak iş mi bir karınca ejderhayım desin? (...)” (Günaydın, 2021: 96)

Monolog bölümünde hikâyedeki bir karakterin okuyucu ile doğrudan muhatap olarak kendi kendine konuştuğunu gösteren örnekler yer verilmiştir. Bu teknik mesnevilerde de sıkça kullanılmıştır. Yazar örnek olarak Şeyh Gâlib'in *Hüsn ü Aşk* mesnevisini seçmiştir.

Hasb-i Hâl
Ey Hâlık u Kird-gâr tâ key
Bu mihnet ü hâr hâr tâ key (...)

Aktarma: Hasbihal

Ey yaratan ve var olan Allah

Bu mihnet ve sıkıntı ne kadar daha sürecek? (...).” (Günaydın, 2021:108)

Münazara tekniğiyle kurgulanmış eserlerde iki veya daha fazla unsur tartışılır ve sonucunda da bir taraf haklı çıkar. Edebi bir eserde bu tekniğin kullanılması karakterin daha iyi tanınmasını sağlar çünkü karakter kendini savunur ve bunu yaparken de duygu ve düşüncelerini okuyucuya gösterir. Münazara, mesnevilerde de kullanılan bir tekniktir. Yazar buna örnek olarak Ahmedî'nin *Sazlar Münâzarası* olarak adlandırılan ve *ud, tanbûre, çeng, kopuz, yatuğan, rebâb, gıçek* ve *kingire* adlı sazların tartışmasını içeren mesnevisini genel hatlarıyla açıklayarak vermiştir.

Ara Nesir bölümünde her ne kadar mesnevilerde çoğunlukla nazımdan yararlanılsa da nesrin de kullanıldığı örneklerle açıklanmıştır. Ara nesrin, hikâyenin olay örgüsü hakkında yönlendirme yapma ve bölümün zamanını ortaya koyma gibi işlevleri vardır.

Fuzûlî'nin *Leylâ ve Mecnûn* adlı mesnevisinde de ara sıra nesirler kullanılmıştır:

“Bu, Mecnûn'ı atası sahrâda bulduğudur ve nasihatle ıslahından âciz olduğudur.” (Fuzûlî, *Leylâ ve Mecnûn*)

Aktarma: Bu [bölüm] babasının Mecnun'u çölde bulması ve nasihat ederek onu yola getirmekte başarısız olması [hakkındadır].”(Günaydın, 2021:124)

Metalepsis yani yazarın anlatıya müdahale etmesi olarak açıklanan bu bölümde post modern romanla iç içe geçen metalepsisin, mesnevilerin hikâye kısımlarında da bulunduğu, belli bir konu çevresinde sınıflandırılmış başlıklar ardından verilen örneklerle anlatılmaktadır.

Gelibolulu Mustafa Âli, *Mihr ü Mâh* adlı mesnevisine hikâyenin başkarakteri olan Mihr ve Mâh'ın ağzından söylenmiş bazı gazeller eklemiştir:

Eyleyüp derd-i hâlini iş'âr

Okur idi bunuñ gibi eş'âr (Gelibolulu Mustafa Âli, *Mihr ü Mâh*)

Aktarma: Derdini yazarak şöyle bildirdi, bunun gibi şiiirler okurdu...” (Günaydın, 2021:133)

Bölümlendirmede uzun anlatıların tekdüzeliğinin kırılması ve okuyucunun sıkılmaması amaçlanmaktadır. Tiyatrolarda, ayinlerde ve senfonilerde bu yöntem kullanıldığı gibi mesnevilerde de vardır. Mesnevilerde “bölümlendirme” başlıklarla ya da numara verilerek yapılabilir. Mesnevilerin planı genellikle; *dîbâce, besmele, tevhîd, münâcât, nâ't, mi'râciye, mu'cizât, medh-i çihâr-yâr, padişah medhiyesi, hâmîmedhiyesi, sebeb-i te'lîf, âgâz-ı dâstân ve hâtîme* şeklindedir. Ancak bu bölümlerin bazılarında yer verilmeyen mesneviler de vardır (Gökalp, 2012: 220-231). Yazar mesnevilerde bölümlendirmeye örnek olarak Yunus Emre'nin *Risâletü'n-Nushiyye*'sinin “*Dâstân*” adı verilen altı bölümünü vermiştir: “*Dâstân-ı Rûh u 'Akl*”, “*Dâstân-ı Kibr*”, “*Dâstân-ı Buşu Ya'ni Gazâb*”, “*Dâstân-ı Sabr*”, “*Dâstân-ı Buhl u Hased*”, “*Dâstân-ı Gaybet ü Bühtân*” (Günaydın, 2021):

Leitmotiv, edebiyata müzikolojiden geçmiş bir kavramdır. Bir müzik parçasındaki nakarat bölümleridir. Edebî eserlerde ise tekrarlanan motiflere denilmektedir. Edebiyatta, özellikle romanda kullanılan teknik bir unsurdur. Romanın değişik bölümlerinde, farklı sebeplere bağlı olarak kullanılabilir. Bu bölümde mesnevilerin içinde tekrar eden leitmotivler çeşitli konular etrafında şekillendirilmiş başlıklar altında örneklendirilerek incelenmiştir.

Cansız nesnelere konuşma: Fuzûlî, *Leylâ ve Mecnûn*'unda başkarakterlerin çeşitli hayvan ve nesnelere konuşması, tekrar eden bir motif örneğidir.

“Bu Leylînün çerağ ile macerâsıdır ve andan çâre-sâzî-i dil temennâsıdır.”

Aktarma: Bu bölüm Leyla'nın çerağ ile macerası ve ondan gönül dertlerine bir çare istemesi hakkındadır.” (Günaydın, 2021:145)

Eserde Klasik Türk edebiyatı çalışmalarında yaygın olarak kullanılan alana özgü terim ve kavramların dışına çıkmıştır. Örnek olarak mesnevinin takdim edildiği devlet büyüklerinin “sanat patronu” olarak ifade edilmesi verilebilir. Ayrıca, bu farklı terminoloji yaklaşımı, okuyucuların ilgisini çekecek şekilde özenle kullanılmıştır. Eserde, geleneksel kavramların sınırlarını zorlama ve yeni bir bakış açısı sunma çabası, okuyucuların Klasik Türk edebiyatı ve mesnevi türüne daha derin bir anlayış geliştirmelerini sağlayacaktır. Bu sayede, okuyucular sadece geleneksel bilgilerle sınırlı kalmayıp aynı zamanda bu edebî türün daha geniş bir bağlama nasıl uyumlu bir şekilde dahil olduğunu da keşfetme fırsatına sahip olacaklardır.

Kitabın “*Mesnevilerde Kullanılan Bazı Anlatım Teknikleri*” adlı bölümünde bir olayı anlatırken kullanılan yöntemler mesnevi üzerinden incelenmiştir. Ancak “bölümlendirme” alt başlığının anlatım tekniği olarak değerlendirilmesi uygun olmamıştır. Çünkü anlatım teknikleri anlatılan konunun nasıl oluşturulduğunu ve hangi üslupların benimsendiğini belirtir “bölümlendirme” ise edebî türlerin tanımlanması ve gruplandırılmasını sağlar.

Eserde, mesnevilerin orijinal metinlerinden alıntı örnekler verilmesi okuyucunun anlatılanları zihninde somutlaştırabilmesi açısından önemlidir. Bu örneklerin çevirileri “aktarma” ismiyle yapılmıştır. “Aktarma” divan edebiyatı şerh çalışmalarında sıkça kullanılan “diliçi çeviri” ve “günümüz Türkçesine aktarma” gibi terimlerden farklıdır. Ayrıca orijinal metinlerin “aktarma”sı yapılırken bütün olarak verilmiştir. Okuyucunun daha iyi anlaması açısından aktarmanın karşılığı beyit şeklinde verilebilirdi.

Mesnevi ve roman türünün birbiriyle mukayese edildiği çalışmada kullanılan terimlerin parantez içlerinde İngilizce karşılıkları verilmiştir. Buna “saray edebiyatı/*court literature*” örnek olarak gösterilebilir.

Eser, özellikle eski Türk edebiyatı alanında eğitim almış öğrenciler ve akademisyenler için önemli bir referans kaynağı olmanın ötesinde, Türk dili ve edebiyatına ilgi duyan geniş bir okuyucu kitlesi için de değerli bir kaynak niteliği taşımaktadır. Bu çalışma, mesnevi türünün özgün özelliklerini ve estetik öğelerini anlamak isteyenler için bir başvuru kaynağı durumundadır.

Sonnotlar

- 1 Ahmet Kartal, *Doğu'nun Uzun Hikâyesi: Türk Edebiyatında Mesnevî*, Doğu Kütüphanesi, İstanbul, 2018.
- 2 Geniş bilgi için bk. Ahmet Kartal, *Eski Türk Edebiyatında Mesnevî*, Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi, S.10, 2007, s.353-432.

Kaynaklar

- ALAN, M. A.-S. (2012). *Hüsn ü Aşk Mesnevisini Roman Olarak Okumak*. Prof.Dr.Mine Mengi Adına Türkoloji Sempozyumu, (s. 52-59). Adana.
- ÇIKLA, S. (2002). *Romanda Kurmaca Ve Gerçeklik*. Hece, 111-129.
- ECE, S. (2002). *Modern Öyküleme Teorileri Açısından Mesnevi*. Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi , 99-105.
- KARTAL, A. (2007). *Eski Türk Edebiyatında Mesnevî*. Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi, 353-432.
- KARTAL, A. (2018). *Doğu'nun Uzun Hikayesi Türk Edebiyatında Mesnevi*. İstanbul: Doğu Kütüphanesi.
- KEKEÇ, İ. (2017). *Türk Edebiyatında Mesnevi Ve Roman İlişkisine Dair Görüşler Üzerine Bir Değerlendirme*. Hikmet-Akademik Edebiyat Dergisi, 186-194.
- GÖKALP, H., (2012). *Eski Türk Edebiyatında Nazım Şekilleri*. M. A.-H.-İ. Kocakaplan içinde, *Başlangıçtan Günümüze Tür ve Şekil Bilgisi* (s.220-230). İstanbul: Kesit.
- ÜNVER, İ. (tarih yok). *Mesnevi*. TDK, 431-563.